

Fig. 192. U 475. Vickeby, Knivsta sn.
Efter teckning av Bureus.

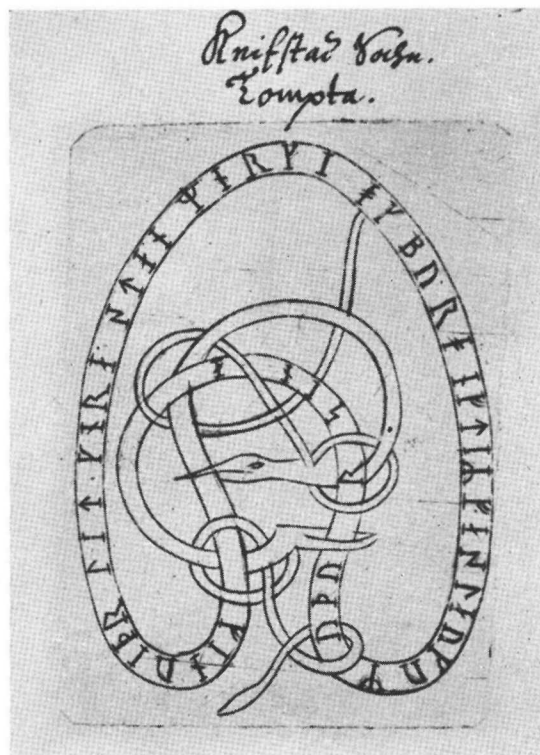

Fig. 193. U 475. Vickeby, Knivsta sn.
Efter kopparstick av Bureus.

475. Vickeby, Knivsta sn.

Pl. 89, 90.

Litteratur: B 196, L 566, D 2: 238. J. Bureus, Fa 6 s. 74 n:r 141, s. 106 (Bureus' egen uppteckning), Fa 5 n:r 234, Fa 1 s. 55, Fa 10: 2 n:r 31; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal 1682; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 151; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 316, 2, s. 164; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 32; UFT h. 5 (1876), s. 25; E. Brate, Anteckningar 1909 (ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (i Fa 10: 2), kopparstick (F f 6 n:r 92); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 196); Dybeck (D 2: 238); Brate foto 1910 (ATA).

Ristningen finnes på sydvästra sidan av ett stort stenblock 50 m. Ö om vägen Vickeby—Tomta, ung. 600 m. SSÖ om Tomta och 60 m. NV om ån från Tomta sjö. Stenblocket ligger i södra slutningen av en skogklädd höjd. Utefter södra sidan av denna utbreder sig en sankmark omkring vattendraget, och denna vidgar sig mot SV och sträcker sig fram till trakten av Vassunda prästgård. Mitt emot den plats, där runblocket ligger, är på södra sidan om ån en annan skogshöjd. Här har sålunda funnits en lämplig övergång för en väg, som från Vickeby ledde norrut till Tomta. I sänkan nedanför runblocket har man vid plöjning under senare år funnit talrika spår av den bro, som omtalas i inskrifterna U 475 och U 476, bl. a. mängder av kullerstenar.

Fig. 194. U 475. Vickeby, Knivsta sn. Efter B 196.

Bureus har själv tecknat ristningen (F a 10: 2); hans överskrift är: »Millan Tomta och Vigby i Knifstad Sokn.» Jfr F a 6: »Vid Tämta ör i Knifstadh S.» (s. 74) och »Millan Viggby och Tomta i Knifstadh» (s. 106), F a 5: »Tämta ör.» — *Ransakningarna* uppge, att »i Wicheby finnes 1 Runsteen»; Hadorph har lagt till: »Tompta 1.» I sin resejournal anger Hadorph platsen sålunda: »Wikby ägor, mellan tompta och wykby, i en skogzbacke iordfast stoor steen.» Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Knifsta, Wickby ägor» (B 196: »Wikby ägor», L 566: »Wikby ägor»). — Dybeck kallar (1857) ristningen för »stenmärket i Tomta hage», och han påstår, att det i B 196 och L 566 med orätt uppges, att stenen befinner sig på Vickeby mark. Se nedan U 475. Här har emellertid Dybeck själv misstagit sig; Vickeby ägor sträcka sig ett gott stycke N om den skogsbacke, där stenen står. Och senare (1865) för också Dybeck inskriften till Vickeby och säger, att den är »i en vräksten uti Ekängsbacken». I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Sigtuna» (1865) anmärkes, att ett »stenmärke (runsten?)», som enligt uppgift av Dybeck skall finnas i Tomta hage, icke har blivit anträffat.

Stenblockets höjd 2,50 m., bredd 2,60 m. Ristningen börjar 0,72 m. från marken. Ristningens höjd 1,51 m., bredd 0,83 m. Ristningsytan lutar bakåt i ung. 60° mot markytan. Ytan är tämligen jämn. Ristningen är i stort sett djup och tydlig och väl bibehållen. Ett parti i ristningens mitt är dock mindre tydligt.

Inskrift:

finviðr · lit · gera · stenmerki · ok · bro · eftir · fastlaugu mǫður sena

Finnviðr let gera steinmæri ok bro æftir Fastlaugu, móður sína.

»Finnvid lät göra stenmärket och bron efter Fastlög, sin moder.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. 9 i är icke stunget. I 11 g finnes en svag fördjupning, som troligen är huggen. 12, 17, 20, 30 e äro tydligt stungna. 38 l, icke t. Något t finnes ej. 41 g är tydligt stunget. Likaså är 49 e tydligt stunget. Alla inskriftens (3) s äro vänderunor. Alla n ha bst endast på h. sidan av hst; alla a ha däremot dubbelsidig bst. Intet sk efter 47 r eller vid inskriftens slut.

Bureus (F a 6): 11 k, 41 k, 49 i; F a 10: 2: 11 k, 12 i, 41 k, 49 i, sk efter 18 n. — Hadorph: 11 k, 38 l, 41 k, 48—51 sen (sista runan saknas). B 196: 11 k, 38 t, 41 k, 48—51 sena. — Dybeck: 11 k, 41 k, 49 i. — Brate: 11 k, 41 g, 49 e.

Om namnet *Finnviðr* se Sö 190, Sm 4. Om kvinnonamnet *Fastlaug* se Sö 242 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 101.

Ordet 15—23 **stenmerki** tolkas redan av Bureus som »saxeum signum». Jfr **stain** × **kumbi** L 1060 Ockelbo kyrka, **stainhal** U 170, **stainil** U 434.

476. Vickeby, Knivsta sn.

Litteratur: D 2: 239. R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 32 (nr 91); UFT h. 5 (1876), s. 25.

Avbildningar: Dybeck (D 8: o 91 och D 2: 239).

Om runstenens plats meddelar Dybeck följande: »Sedan jag granskat stenmärket (»stenmerki») i Tomta hage (Bautil 196, Lilj. 566, hvilka orätt uppgifva att det är å Vickby mark), samt funnit ristningen öfverensstämma med den bautilska ritningen, så blef fråga om sträckningen af den nu hardt när ofarbara väg, hvilken löper öfver den i runskriften nämnda bron. Mig sades att denna från bron sträcker sig genom en skogig bergsmark till landsvägen vid Knivstads kyrka. Jag begaf mig så till fots öfver den nya bron, som är ett stycke söder om den gamla, och var snart inne på en hög och oländig mark. Vägen torde alldrig varit annat än ridväg. Omkring tolf famnar från bron och helt nära vägen låg en ituslagen runsten, öfverväxt med tjock väggmossa. Det felande tredje stycket fanns icke.»

Det är oklart, huruvida Dybeck menar, att runstenen funnits på norra sidan om bron (på samma sida som U 475), åt Tomta till, eller på södra sidan, närmare Vickeby. Framställningen tycks närmast tyda på det senare, och härmed stämmer också, att han uppkallar stenen efter Vickeby, under det att han påstår, att »stenmärket», d. v. s. U 475, ligger i Tomta hage. Men å andra sidan är det sannolikt, att Dybeck har kommit till platsen från Vickeby och att han hört, att vägen i sin fortsättning skulle gå genom skogen till landsvägen vid Knivsta kyrka. I *Sverikes runurkunder* uppger han, att U 475 är »i en vräksten uti Ekängsbacken» och U 476 »ligger ett stycke från föregående [U 475], längre upp i Ekängsbacken». Här är det tydligt, att han menar, att även U 476 funnits på norra sidan om bron.

Stenen har i senare tid förgäves eftersökts och synes vara förkommen. Redan i beskrivningen till Geologiska kartbladet »Sigtuna» (1865) meddelas, att »vid Wickeby skall finnes en runsten enligt Dybecks Svenska Runurkunder, Andra samlingen, 91, hvilken dock ej blifvit anträffad.»

Stenen har enligt Dybeck varit ung. 1,60 m. hög och 0,60 m. bred. Den var sönderslagen ungefär på mitten, och på h. sidan var ett stycke avslaget, varigenom inskriftens slut har gått förlorat.

Inskrift (enligt Dybeck):

× **sulfa** × **auk** × **bui** × **karþu** **bru** × **þisa** × **eftir** × **askair** × **uar** **sun** . . . × - **þua** -

Solfa ok Boi gerðu bro þessa æftir Askæin, var sun . . .

»Solva och Boe gjorde denna bro efter Åsger, (som) var son . . .»